fende zinsneden aan onze lezers uit voor te leggen.

Allereerst wat gesteld wordt tegenover het stuitend en ongerijmd beweren, alsof ontzetting door het synodaal bestuur ons *van de kerk afsneed*.

»De ontzetting van het lidmaatschap der »Nederlandsche Hervormde Kerk," — in den zin, waarin de Synode en gij u op dit oogenblik die *Kerk* denkt — laten wij ons gaarne welgevallen. Wij stellen er niet den minsten prijs op, wij achten het zelfs ONGEOORLOOFD en ZONDIG, langer te behooren tot een *genootschap*, dat zich nog wel versiert met den naam en zich ook willekeurig aanmatigt al de rechten en voordeelen van de »Nederlandsche Hervormde Kerk," maar dat toch eigenlijk niets anders is, naar de getuigenis harer warmste vereerders, dan een soort van VRIJMETSELAARS-VENNOOTSCHAP, vol van *ongerechtigheid* en *leugen*, vol van *zonde*, *verwarring* en *ellende*; en dat ook telkens, in weerwil van de voortreffelijkheid van nog vele zijner leeraars en leden, eene of meerdere der eigenschappen vertoont, die de »*Geloofsbelijdenis* der Gereformeerde Kerken in Nederland" als de kenmerken der »VALSCHE KERK" heeft aangewezen. »Aangaande de valsche Kerk," zoo zegt immers art. 29, »die schrijft zich en haren ordonnantiën meer macht en autoriteit toe dan den Woorde Gods en wil zich het juk van Christus niet onderwerpen; zij bedient de Sacramenten niet gelijk Christus in zijn Woord verordend heeft, maar zij doet daar af en toe, gelijk als het haar goed dunkt; zij grondt zich meer op menschen dan op Christus; zij vervolgt degenen die heiliglijk leven naar het Woord Gods en die haar bestraffen van hare gebreken, gierigheid en afgoderijen."

De gelijkenis, die de Nederlandsche Hervormde Kerk met het aldus geschetste beeld eener »valsche Kerk" had, noopte reeds een groot deel harer belijders voor meer dan eene halve eeuw zich van haar af te scheiden, opdat zij geen deel hadden noch medeplichtig wierden aan de door haar gepleegde gruwelen en ongerechtigheden. En nu na vijftig jaren die zelfde gruwelen en ongerechtigheden, wel verre van door de Synode en de haar ondergeschikte kerkelijke besturen te zijn bedwongen, nog altijd het Nederlandsche Hervormde Genootschap blijken aan te kleven; nu zij, bij de schorsing en ontzetting van 75 leden van den Algemeenen Kerkeraad der Hervormde Gemeente in Neerlands hoofdstad, welke, tegenover de gemakzucht en het inslapen van anderen, trouw bleven aan hunne roeping, aan hunne beloften en aan Gods Woord, in eenen nog nooit gezienen en in geweld en ruwheid nog ongeëvenaarden vorm zijn naar buiten getreden; nu zij allerwegen, opdat het kerkverband niet verbroken worde en de macht en het aanzien der Synode geen schade lijden, toejuiching en navolging ontmoeten, zelfs bij hen, die tot hiertoe vermoed werden den Heere Jezus Christus als het éenige Hoofd zijner Kerk boven alles te willen eeren en gehoorzamen; nu is er voor ons, ondergeteekenden, geen enkele reden meer om het lidmaatschap te verlangen van een Genootschap, dat van zijnen oorsprong vervreemd en van zijnen grondslag losgewerkt, meer in een vreedraam eerbiedigen van de *willekeur* zijner machthebbers door den dwang van reglementen, zijne eer en zijne levenstaak, dan in eene handhaving van het Recht van den Koning der Waarheid, van Hem, die *de* Waarheid, *het* Leven en *de* Opstanding zelf is, overeenkomstig het eeuwig blijvend Woord van God, zijne plicht, zijne kracht en zijnen roem zoekt.

Maar daarom juist zijn wij in *te nauwere betrekking* tot »*de Kerk*" zelve gebracht en gevoelen wij ons nu, *vaster* en *inniger* dan ooit aan Haar verbonden. Of Gij dan ook al het ons en anderen zoekt op te dringen, dat wij, volgens art. 3 van het Algemeen Reglement, van onze »*betrekking tot de Kerk*" vervallen zijn, wij blijven, wat wij door de genade van onzen Heere Jezus Christus, uit kracht van onze geboorte, onzen doop, onze belijdenis en ons geloof zijn, wij blijven leden der *Nederduitsche Gereformeerde Kerk* of — gelijk deze na 1814, ook onder den onwettig voor haar uitgedachten kerkvorm genoemd is — der *Nederlandsche Hervormde Kerk*.

Wij blijven dit, naar onze door de Kerk zoo wel als door de Nederlandsche Staatswet gewaarborgde rechten, zoo lang wij, wat wij hierbij opnieuw belijden te doen, instemmen met de »ware Christelijke belijdenis, inhoudende de hoofdsom der leer van God en der eeuwige zaligheid" en met die geschriften, waarin de leer der Gereformeerde of wat hetzelfde is, der Hervormde Kerk vervat is, en zoo lang wij, dit doende, aan de leer der Kerk gehoorzaam Gods Woord vasthoudende en in godzaligheid begeerende te wandelen, niet wegens ons hardnekkig en onboetvaardig volharden in onchristelijke dwalingen en schandelijk leven, door de daartoe bevoegde machten of regeerders der Kerk, met toepassing van den *Christelijken ban* op de door de Kerk voorgeschrevene wijze uit de Gemeente en de Kerk van Christus zijn *afgesneden*.

In deze verklaring ligt opgesloten, dat wij geene *twistzoekers* noch *scheurmakers* zijn, maar integendeel ons naar de tot behoud der kerk ingevoerde ordeningen wenschen te gedragen, hare leer aannemen en ons aan alle tuchtoefening, ook de strengste, ten onzen aanzien onderwerpen. Met art. 32 onzer Geloofsbelijdenis, gelooven wij, dat niet slechts de *Regeerders der kerk*, maar ook *hare leden* zich behooren te wachten van »af te wijken van hetgene ons Christus, *onze eenige Meester*, geordineerd heeft." Daarom ook willen wij, naar den eisch van dat artikel, blijven »verwerpen alle menschelijke vonden en wetten, die men zoude willen invoeren om God te dienen en door dezelve de conscientiën te binden en te dwingen, in wat manier het zoude mogen zijn." En zoo ook zijn wij bereid, gelijk aan elken leeraar en aan elk lid der kerk betaamt, alleen aan te nemen »hetgene dienstelijk is om eendrachtigheid en eenigheid te voeden en te bewaren, en alles te onderhouden in de gehoorzaamheid Gods."

En dan dit schoone woord over het stellen van de liefde voor de synode boven de liefde voor den éenigen Heere.

»Naarmate de Heere Jezus Christus of wel de Synode eene grootere plaats in Uw hart inneemt, het Woord des Heeren of het Reglement der Kerk U hooger ontzag inboezemt en Gij door de liefde des Eenen of die der andere U te meer gedrongen gevoelt, zal het antwoord op zulke vraag anders uitvallen. De Heilige Geest, die van den Heer Jezus Christus getuigt, is evenwel machtig U door het antwoord in te lichten omtrent de *oprechtheid*, de *waarheid* en de *rechtvaardigheid*, waarmede Gij tegen ons *gevonnist* en tegenover anderen, ook tegenover de Synode, als lijdzame toeschouwers, zoo niet als bewerkers en medeplichtigen hunner schuld, stilgezeten hebt. En al zoudt Gij blind en ongevoelig blijven voor het kwaad, hiermede door U gewrocht; al zoude het Huis van Oranje de Vorsten derven moeten, wier oor, als dat van de Prinsen Maurits en Willem Lodewijk luisteren mag naar de klachten der gereformeerden in hunne verdrukking; al zoude in het diep gezonken Nederland van het einde der 19de eeuw geen rechten meer te vinden zijn, die hun recht en dat der Nederlandsche Christelijke Gereformeerde Kerken handhaatden tegenover hunne geweldhebbers; wij en onze medebroederen, die toevlucht genomen hebben tot de Rots der eeuwen, wij stellen vertrouwend onze twistzaak met U in handen van den Heere Jezus Christus, die allen, die zijnen Naam belijden, kent, die hun toeroept: »Staat af van ongerechtigheid!" en die, tot dat Hij zelf komt, voor zijne Kerk waken zal, opdat zij niet door de poorten der hel worde overweldigd.

Maar, laat het U dan ook door ons gezegd zijn: die Kerk van onzen Heere Jezus Christus is geene »Volkskerk", waarin »NAWERKT WAT IN DEN TIJD GIST", dewijl ook al wat van de wereld is er vrijelijk mag worden ingedragen, waarheid en leugen daar als kinderen van denzelfden Vader zusterlijk pogen samen te leven, Godslastering en Christusverloochening in het zelfde recht deelen van Godsvereering en de kwistige zaaier van onkruid niet door den bescheidenen zaaier van tarwe mag worden bemoeielijkt.

Die Kerk is ook niet *Uw* Genootschap, dat zich tooit met den naam van de Nederlandsche Hervormde Kerk, dat zich, onder aanbeveling van toch *waar* te zijn, »tegenover de menschen", en, »*waar* voor onzen Heer en God", bij de Gemeenten en de »kleine luiden" aanmeldt als *hunne* Kerk, »die met de geschiedenis van het leven onzes volks over een drietal eeuwen is saamgeweven", maar dat, misvormd, gehavend en verwoest door de wijze, waarop de Synode, »als eene lichte, snelle kemelin, die hare wege verdraait", er in heeft rondgesparteld en hare dienaren er in hebben huisgehouden, niets meer is dan een beginselllooze vereeniging, door het zilver van staatswege verleend, in stand gehouden, door de Synode beheerscht, en waarin, volgens de verzekering haars Voorzitters, PLAATS is voor *elke* eerlijke geloofsovertuiging, die zich door redelijke en zedelijke middelen wil handhaven."

Om ons van »het lidmaatschap der Nederlandsche Hervormde Kerk" te ontzetten en vervolgens nog, op grond daarvan ons van »de Kerk" vervallen te verklaren, moet gij het genootschap, waarin gij leeft en waakt, maar waaruit gij ons verwijdert, wel met »de Kerk" vereenzelvigd hebben."

En dan, om niet meer te noemen, sta hier nog dit keurige slot.

»De geheele kerkelijke beweging, geboren uit de gruweldaad, die de Nederlandsche Hervormde Kerk voor altijd heeft geschandvlekt, en ook nu weder Uw vonnis, zij leveren het bewijs, dat handhaving van den Synodalen kerkvorm slechts bron is van ongerechtigheid en ellende, voedsel voor het bederf, dat Kerk en Staat is binnengeslopen en aanwakkering der doodelijke krankheden, die beiden hebben aangetast. Met dien kerkvorm wordt eerst door verheffing van haren vorm, ook de macht der dubbelzinnigheid gesterkt, daarna de heerschappij der leugen voorbereid, en eindelijk, met uitbanning van de waarheid, aan den Koning der Waarheid en zijne onderdanen de oorlog verklaard. Daarmede verdoolt uwe vereeniging steeds verder op de kronkelpaden van bemiddeling en bemanteling; zoekt zij de scherpte van Gods Woord, om menschen te winnen, af te stompen en de eischen van Gods Recht en inzettingen, om des vredes wil, te matigen; doet zij naast den met macht en majesteit bekleeden Christus der Schriften, vol van barmhartigheid en genade, samen gaan eenen Jezus van menschelijke vinding, aanminnigen en gehoorzamen zoon van Maria en altijd bereid tot streeling en bevrediging van het zelfzuchtige Ik; en leert zij hen, die aan zulken Jezus genoeg hebben, steeds meer verschoonen en beminnen, en degenen, die God en zijn Woord liefhebben, ook vuriger haten. Als »Volkskerk" zich openbarende, waarin naar het verlangen der Synode, »nawerkt al wat in den tijd gist," wordt Uwe Vereeniging eindelijk voor een van zijnen God vervreemd en ontzenuwd volk eene school en broeiplaats van het ruwste ongeloof. Beter ware het voor Nederland nooit Rome's Kerk verlaten te hebben, dan aldus zijne oude Gereformeerde Kerk, de Kerk, »waarmede de geschiedenis van het leven onzes volks over een drietal eeuwen is saamgeweven", te zien ten gronde gaan.

En weet Gij, wat hiervan vooral het droevige is? Dat al minder en minder den armen het Evangelie wordt verkondigd. En dit achtte toch onze Heere en Zaligmaker zijn schoonste en grootste liefdewerk op aarde.

Opdat aan dien eisch, dien plicht, dien nood door allen, die zich naar des Heeren Naam noemen voldaan worde, zijn de »doleerenden" opgetreden. En zij verwachten, dat het beter en ruimer en gewilliger geschieden zal door herders, in de Gereformeerde leer aan Kampens Theologische School en de Vrije Universiteit onderwezen, dan door leeraars, voorzien van den Synodalen stempel en gevormd op eene Rijkshoogeschool waar men nog zoekt naar bewijzen voor het bestaan van God, de echtheid van Mozes en zijne Schriften bestrijdt, muggezift met woorden en uitdrukkingen van Geloofsbelijdenis en Catechismus en het geloof in den Heere Jezus Christus, als den éénigen Zaligmaker, den éénigen Meester en het éénige Hoofd zijner kerk ondergraaft.

Blijve die Heere intusschen voor U en voor ons DE EERSTE en DE LAATSTE! En nog vóór dat Hij komt, *vereenige* Hij allen, die Hem verwachten, tot één kudde, waarvan Hij de Opperste Herder zij!"

We danken den kerkeraad en den heer Keuchenius als zijn tolk, voor dit aangrijpend stuk.

Zou zelfs zulk een woord op de broederen, die nog in den synodalen kerkeraad zitten, zonder indruk blijven!

Het mag betwijfeld!

Zeker zal veler oordeel er door worden bezwaard!

KUYPER.

Van het Kerkelijk ambt.

IX.

De kerk, en hiervan hebt ge u wel te doordringen, de kerk waarin en waarover Jezus, onze broeder, bij de gratie Gods het bewind en de heerschappij voert, is minstens tienmaal grooter dan dat deel er van, hetwelk op dit oogenblik op aarde bestaat.

Tot die kerk, waarover Jezus regeert behooren Adam en Noach, Abraham en Jacob, Mozes en Aäron en alle heiligen des Ouden Verbonds; en voorts alle heilige Apostelen, alle kerkvaders, alle martelaren, alle geloovigen en verlosten, die sinds Golgotha in den naam van Jezus juichten; boven en behalve die millioenen kleinen, die, uitverkoren, reeds voor ze tot kennisse kwamen wegstierven; en dan eindelijk nog alle kind van God dat thans op aarde, of reeds tot belijdenis gekomen, of nog in het zaad der kerk, leeft.

Het is nu reeds, in afwachting van de kinderkens die nog tot op Jezus' wederkomst, als verkoren kinderkens, staan geboren te worden, eene schare die niemand tellen kan; als de glazen zee uit Openbaring IV.

Het zijn niet honderden en ook niet duizenden, maar millioenen van onderdanen, die hem door den Vader gegeven zijn, en waarover hij als aller Koning het hoog bewind voert.

Wat op aarde toeft is dus niet zijn rijk, maar van dat rijk slechts een enkel, klein gewest, en door niets raakt men zoozeer op het dwaalspoor als door in de kerk op aarde *al* de kerk te zien.

Dat maakt den blik eng. Dat benauwt het hart. Dat geeft een gevoel van gedruktheid, benepenheid en kleinheid. Die Christus zoo hoog en zoo groot, en zijn kerk dat kleine, nietige kuddeke.

O, Zoolang men in die verkeerde voorstelling bevangen ligt is het zoo natuurlijk, dat men de volkskerk niet los kan laten; want in die volkskerk is althans de massa. Dan is het zoo begrijpelijk, dat velen niet durven meegaan, als de grooten en rijken der aarde niet meegaan, want het hoopje, dat zich opmaakt, is zoo onaanzienlijk en gering. En dan is het even verstaanbaar, dat men boeleeren blijft met de wereldwetenschap en de wereldsche scholen. Immers de mate van kennisse en geleerdheid is bij de schare die onder de banier van het Kruis optrekt, vaak zoo schaarsch en zoo schamel.

Maar zet men die dwaling, deze valsche voorstelling, dat wanbegrip op zij, en voelt en ziet men, dat tien deelen van Jezus' kerk buiten en boven deze aarde liggen, en dat hier op aarde slechts één klein tiende deel er van leeft, dan wordt dit alles op eenmaal heel anders en voelt men zich verre boven de massa en de aanzienlijkheid en de geleerdheid der wereld, in getal en aanzien en wijsheid door wat reeds in den hemel bloeit, verheven.

Men spreekt zoo dikwijls van pelgrims; maar men leeft zoo zelden in den vollen rijkdom van dat woord in.

Wie het inziet en er in leeft, voor dien wordt op eenmaal de kerk tienmaal rijker en heerlijker, en die weet dat de kolonie van die kerk op aarde er het minste deel van is.

Over heel deze machtig groote kerk nu regeert onze broeder Jezus, bij de gratie Gods, op zeer onderscheidene wijze. Heel anders over de eigenlijke breede, rijke, groote gewesten van die kerk die reeds in den hemel zijn, en heel anders over dat kleine deel dat op aarde toeft. En wederom onder het deel dat op aarde toelt, weer zoo heel anders over de kleine kinderkens, die sterven alleer ze tot kennisse komen, en heel anders over de volwassenen, die tot belijdenis van zijn naam gebracht worden of reeds kwamen.

Nu is ons van de wijze waarop Jezus, onze broeder, die tevens Zoon van God en God zelf is, de eigenlijke kerk in den hemel regeert, slechts zeer weinig geopenbaard. Dat behoeven we ook niet te weten. Wie zalig in zijn Heere mag afsterven, zal het na zijn heengaan uit ons midden wel zien en ervaren. Slechts mag in het algemeen gezegd, dat de heerschappij van Jezus over zijn kerk in den hemel bijna geheel geestelijk en rechtstreeksch is.

Geheel anders daarentegen gaat het toe in dat deel der kerk dat op aarde is. Voor dit kleine deel zijner kerk toch heeft onze Koning, overeenkomstig onze gelegenheid en onzen stand op aarde, een geheel eigenaardige wijze van zijn bewind uit te oefenen ingericht.

De oorzaak hiervan ligt in de zonde.

Wierd een verkorene door de inplanting van het geloofsvermogen plotseling en in volstrekten zin van alle zonde afgescheiden, dan zou dit niet alzoo behoeven.

Maar tot die afsterving en afscheiding komt het bij Gods kinderen vóór den dood niet. Integendeel het blijft tot op hun dood een eindelooze worsteling. De heilige apostel Paulus heeft ze ons in Romeinen VII duidelijk geteekend; al Gods heiligen uit Oud en Nieuw Verbond vertoonen er ons de sporen van; al Gods gezaligden op aarde hieven er hun klage over op; en een ieder vond in zijn eigen hart op die weemoedige klacht een bang en beklemmend Amen.

Daarom voer Jezus ten hemel en ging van ons weg. Waren we reeds op aarde een kerk van heiligen, hij zou bij ons hebben kunnen blijven, en zijn heerschappij van uit de aarde ook over de kerk in den hemel hebben kunnen uitoefenen.

Maar nu moest hij weg. Er was onder ons, bevlekten en onreinen, voor hem geen troon. Zijn plaats was in den hemel, en van daaruit moet hij nu ook zijn kerk op aarde regeeren. En dit nu doet hij door zijn Geest en zijn Woord. Niet door zijn Geest alleen, en ook niet door zijn Woord alleen, maar door die beiden saam.

Dit rust op de onderscheiding tusschen ons *leven* en ons *bewustzijn*.

Wij menschen zijn naar Gods bestel nu eenmaal zóó geschapen, dat onze bestemming niet is, om een verborgen, onbewust even in ons om te dragen, maar dat het onze aard, onze roeping en onze verordineering is, om er van te weten, om het in ons bewustzijn te dragen en het uit te spreken in ons loflied en in onze belijdenis. En nu heeft het Gode belieft tusschen dat innerlijk leven en dat bewustzijn een zoo wonderbaar verband te leggen, dat het leven op het bewustzijn werkt en omgekeerd dit bewustzijn op ons leven. De zonde trad het eerst in het *bewustzijn*, en tastte van daaruit Adams *leven* aan, en dienovereenkomstig komt de Heiland nu ook met zijn genade door het Woord eerst tot ons *bewustzijn*, om ons alzoo te vormen naar zijn beeld.

Ware dit niet zoo, dan zou de Heere Jezus niets te doen hebben dan rechtstreeks uit den hemel den bliksemslag van zijnen Heiligen Geest in de zielen der verkorenen te werpen. Ze zouden dan herboren en het doel der verlossing geheel bereikt zijn. Dat dit kan, toont ons dan ook het voorbeeld dier vroeg stervende wichtjes, die nooit iets van het Woord vernomen hebben.

Maar als ge niet in de wieg sterft, maar opgroeit en tot uw bewustzijn ontwaakt, kan dit niet. Dan moet, omdat de zonde door het bewustzijn ging, ook de genade uw bewustzijn aangrijpen, en hierin wortelt de oorsprong en de noodzakelijkheid van het Woord.

Wat nu dit Woord aangaat, zoo laat zich de mogelijkheid denken, dat de Christus aan een iegelijk onzer verschenen was, gelijk aan Paulus op den weg nabij Damascus of gelijk aan Johannes op Patmos. Nu toont daarentegen het voorval bij Damascus zelf, dat dit *niet* 's Heeren weg is. Immers Paulus ontvangt den last om tot Ananias te gaan, en ook hij ontvangt het Woord van menschen.

Er besta hier dus geen misverstand.

Ongetwijfeld is de Heere Jezus machtig en in staat, om ook zonder Bijbel of door menschen bediend Woord, zelf onmiddellijk tot ons bewustzijn te spreken. Adam genoot dit voorrecht, en na hem de patriarchen en profeten. Het kan dus.

Maar even beslist blijkt, dat dit niet de weg is, dien de Heere verkoor. Veeleer zijn al de openbaringen aan de patriarchen en profeten niet voor hen persoonlijk, maar voor heel de kerk gegeven, opdat al deze openbaringen saam als een gemeene schat aan alle gelooviger saam zouden toebehooren.

Hem heeft het dus belieft, zijn Woord niet tot een ieder verkorene afzonderlijk, maar naar den aard der gemeenschap tot alle verlosten saam te brengen.

Hij spreekt wel, edoch niet tot de enkelen afzonderlijk maar tot allen saam, en dat spreken tot allen saam is *zijn Woord*. Hier ligt de noodzakelijkheid en de uitnemendheid der Heilige Schrifttuur.

Daarom ontstond en is er een Bijbel, en is de kerk zonder Heilige Schrifttuur thans op aarde niet meer denkbaar.

Gelijk nu een vader die voor langen tijd reizen gaat, schriftelijk zijn wil kan achterlaten, hoe hij wil, dat het tijdens zijn afwezigheid in zijn huis toe zal gaan, en hij dan feitelijk door dat geschreven woord, hoewel ongezien, toch zijn huis regeert, zoo ook deed Jezus het met zijn kerk.

Hij liet *zijn beschreven wil* achter, en door dát Woord regeert hij feitelijk, hoewel ongezien, zijn kerk op aarde.

In dat Woord staat *hoe het toe moet gaan*; in dat Woord *wat gedaan en gelaten moet worden*; in dat Woord bezitten we *zijn koninklijken wil*.

Maar dan spreekt het ook vanzelf, dat een iegelijk in Jezus' kerk, die met dien wil niet rekent, dien opzij zet, en nu zelf orde op de zaken gaat stellen, alsof Jezus zijn kerk onbeheerd had achtergelaten, hem beschouwt als een Koning die zijn rijk verliet, en in wiens afwezigheid men zich nu vermeet, als Rijksbestierder in zijn plaats op te treden.

Op zichzelf heeft dus niemand recht, om te zeggen: Ik wil in Jezus' kerk van geen paus of bisschoppelijke of synodale hiërarchie weten.

Niemand heeft hier iets in te brengen. Jezus is vrij.

Had het hem dus belieft in zijn achtergelaten wil een paus aan te stellen, diep eerbiedig zouden we ons voor zijn gezag hebben te buigen.

Had hij goedgevonden bisschoppen en een concilie in te stellen, ons zou niets resten, dan hun woord onderdanig te zijn.

En ook had hij over ons een synodale hiërarchie in den zin van de organisatie van 1816 willen aanstellen, het zou vermetele zonde zijn, zoo ge u niet aan haar onderwierpt.

Maar ook, nu hiervan in zijn achtergelaten wil niets staat, maar in zijn Woord *een geheel andere orde van zaken* door hem is gewild en ingezet, nu is al zulk een vorm van kerkregeering een feitelijk op zij zetten van zijn wil en dus een feitelijk onttronen van onzen Koning.

Alles wat naar het Woord is, *moet*.

Wat *niet* op dat Woord steunt, is *opstand* tegen den Koning.

KUYPER.

Uit de Pers.

Tot dusver voldeed *De Hervorming* niet aan ons beleefd verzoek, om onze kantteekening op 's heeren Van der Meulens tegenpleidooi over te nemen. Althans op één punt, het feitelijke rakende, had o. i. aan ons verzoek moeten voldaan zijn. De meening mag niet onder haar lezers hangen blijven, alsof de doleerenden, mits hun beginsel ongekrenkt bleef, tegen deeling van het goed opkwamen en als deelden zij een inzicht, dat door Dr. Kleyn voorgestaan en door hen juist in een officieel stuk aan de synode bestreden wierd.

Inmiddels doet het ons genoegen, dat de heer Vrendenberg, een meer principieel en minder conservatief Modern, thans reeds in *De Hervorming* zelve den heer Van der Meulen van repliek dient.

Wij ontleenen er deze zinsneden aan:

»Onlangs brak de heer Van der Meulen weer een lans vóór de houding der kerkelijke Besturen ten opzichte der doleerenden. Hij meent, dat de Besturen niet anders *kunnen* en *mogen* handelen. De doleerenden *moeten* worden afgezet; want... zij zijn de revolutionairen in de kerk. Zij hebben gehoorzaamheid aan de wet beloofd, en toch houden zij de wet niet.

Het is volkomen waar, dat, *als* men zich eenmaal op het standpunt plaatst, waarop als eerste en hoogste eisch geldt het handhaven van de eenheid der Kerk, gelijk deze in de nog geldende reglementen uitgesproken is, — dat dan geen andere weg open ligt dan die van veroordeeling en uitbanning der doleerpartij. Dat heb ik zelf vroeger erkend, en dat ziet *ieder* trouwens gemakkelijk in. Over dat punt valt niet te twisten.

Maar het is juist de vraag, of dát standpunt het beste is. Het is de vraag, of het Kerkbestuur niet *beter* deed een *ander* standpunt te kiezen. Tot heden schijnt het bij velen als de hoogste wijsheid te gelden: handhaaf de kerk, zooals zij tot nog toe bestaat; vooral geen scheiding; geen vorming van door *natuurlijke* verwantschap verbonden groepen; die de eenheid verstoren, moeten verwijderd. Men kan echter ook meenen, dat de hoogste wijsheid juist gebiedt de *natuurlijke* groepeering van geestverwanten te bevorderen, al moet daarbij de éénheid der kerk opgeofferd worden. En is men dit laatste gevoelen toegedaan, dan zal men, wel verre van de uitbanningsmaatregelen tegen de doleerenden toe te juichen of goed te keuren, die betreuren. Men zou dan liever maatregelen genomen willen zien, waardoor het uiteengaan der strijdende partijen gemakkelijk gemaakt werd. Men ijvert dan voor minnelijke of broederlijke *scheiding*."

Kort en pittig stelt hij voorts de fanfare der formalistische holheid op de kaak, die zegt: »de reglementen dwingen tot afzetten", waar men een halve eeuw lang zich zelf nooit aan die reglementen heeft gestoord.

»Het schijnt, dat dit groote principieele verschil aan allen nog niet duidelijk is. Vandaar dat menigeen vraagt: hoe *kunnen* de Besturen *anders doen dan zij doen*? Wat kan men toch tegen de uitbanningsmaatregelen hebben? De besturen zijn immers *in hun volste recht*?

Ja, dat zijn zij! Namelijk als men eenmaal meent, dat geen ander standpunt mogelijk is dan dat van handhaving der bestaande reglementen. Maar gelieve, is het dan *niet mogelijk* die reglementen te veranderen? Is het *niet mogelijk* door de wet een minnelijk uiteengaan in het leven te roepen?"

En wat nóg opmerkelijker is, ook hij dient protest in tegen de faliekante vergelijking alsof men uit de *Staatsidee* tot het *Kerkbegrip* mocht concludeeren.

»De heer Van der Meulen wijst naar den Staat. Daar geldt het immers ook, zegt hij, aan de wet gehoorzamen, of.... het grondgebied van den Staat verlaten. Dit beroep op den Staat achr ik volstrekt ongeldig. De Staat toch is *verplicht* zijn éénheid te handhaven. Anders heft hij zich zelf op. Maar de Kerk kan doen als »het tarwegraan, dat in de aarde valt en sterft." Zij is er niet om zichzelve, maar om het Koninkrijk Gods. Hiervan zegt zij, wat Johannes van Jezus zeide: »Hij moet wassen; ik minder worden." De ééne Staat, die zich oplost, vrijwillig en met vreugde, in verschillende republieken: ziedaar wat mij de aangewezen weg schijnt voor de Ned. Hervormde Kerk. Zoodoende maakt zij zich verdienstelijk ten opzichte van de bevordering van het godsdienstig leven, dat toch een leven *der liefde* is."

Hiertegen zal kwalijk iets steekhoudends zijn in te brengen.

Waar billijkheid en waarheidszin aan het woord zijn, verliest de hartstocht zijn spel!

KUYPER.

Officieele Berichten uit de Ned. Geref. Kerken.

Heden, den 22sten October '87, werd aan den kerkeraad der Hervormde Gemeente alhier het onderstaand verzoek tot Reformatie ingediend.

Aan den Kerkeraad van de Herv. Gemeente te Deventer.

De ondergeteekenden wenden zich met ernstigen aandrang tot den kerkeraad hunner gemeente, mede namens *velen* hunner geestverwanten en leden der Herv. Kerk alhier, om te verzoeken dat de kerkeraad de Réformatie hunner kerk ter hand neme.

In de 16de eeuw is hunne kerk juist door haar protest en verzet tegen de Hiërarchie gereformeerd geworden. Weer een hiërarchie te dulden is alzoo het werk der vaderen teniet doen en ons langzamerhand en ongemerkt op Roomsche paden te leiden.

En overmits nu alle kerken met elkaar in één verband staan en dus ook hun kerk medeverantwoordelijk bij God en menschen staat voor het bederf dat uit de Synode over de kerken komt, en derhalve ook voor de vervolging van Gods volk in Amsterdam, Rotterdam en andere plaatsen, gevoelen zij zich gedrongen hun kerkeraad ernstig en onder biddend opzien te verzoeken: Heb niet langer deel aan de onrechtmatige handelingen van een hiërarchie, die in haar handelingen zichzelve veroordeelde.

Zij hadden gehoopt, dat hunne Herders en Opzieners, hunne roeping verstaande, overeenkomstig de belofte, bij de bevestiging in hun ambt gedaan, ook in deze zaak over de kudde zouden gewaakt hebben. Bovendien achten zij zich verplicht hun kerkeraad er op te wijzen, dat in deze kerk het herderlijk werk geheel verwaarloosd wordt, en de Sacramenten ontheiligd, daar leer en tucht niet gehandhaafd worden, en men het kan aanzien, dat de Naam van den Eenigen Koning der kerk niet alleen bestreden, maar door zijn zoogenaamde belijders openlijk smaadheid aangedaan wordt.

Door al deze handelingen zal zeker eenmaal Gods rechtmatige toorn over de kerk van deze plaats komen, en is die reeds in zooverre gekomen, dat de belijders verstoken zijn van het hooren der zuivere waarheid in de kerk hunner vaderen. En daar de kerkeraad tot hiertoe dit alles heeft kunnen aanzien, en ondergeteekenden op hun eigen ambt als geloovigen hebben te letten, wenden zij zich tot den kerkeraad om te mogen weten of de kerkeraad deze zaak ter hand neemt, dan of hij, door te zwijgen en stil te zitten, haar op het ambt der geloovigen schuift.

Zij mogen niet verhelen, dat het hun tot schuld werd, dat zij eerst nu dit ernstig woord tot u richten.

Het was ontrouw, dat wij zoo lange jaren onder dit alles onaandoenlijk konden blijven; en wij wenschen dit ook hier uit te spreken.

(*was geteekend*) F. W. G. TESEBELD,
A. MEEUWENBERG,
B. REURSLAG.

Deventer, 22 Oct. '87.

Buitenland.

Engeland. Het jongste kerkelijk congres.

»De tijd is voorbij, dat op het Church Congress slag geleverd werd tusschen Ritualisten en Evangelischen; wij hooren tegenwoordig niets meer van kerkelijke gewaden en van een Roomsch streven en zelfs pater Ignatius schijnt